



When the War Comes

Jan Gebert • 2018 • 76 min • Documentaire

De Slowaakse Peter komt uit een middenklasse gezin, heeft een goed leven en is net toegelaten tot de universiteit. Toch maakt hij zich zorgen over de toekomst van zijn land, met name de aanwas van immigranten. Als er oorlog dreigt wil hij goed voorbereid zijn en daarom is hij in zijn vrije tijd de leider van **een paramilitaire beweging** (een groep die bewapend is, maar niet onderdeel uitmaakt van het nationale leger), de Slowaakse Rekruten. Ze rekruteren Slowaakse tieners, terwijl de Slowaakse regering toekijkt. In deze lesbrief beantwoord je 8 vragen voor het kijken en 6 vragen na het kijken van de film.

Leerdoelen

Na deze les kan je:

- beredeneren welke invloed de eeuwenlange overheersing van Slowakije heeft gehad op de taal en cultuur van het land;
- benoemen wat de gevolgen waren/zijn van de Koude oorlog voor Europa;
- begrijpen waarom een groepering zoals de Slowaakse Rekruten kan ontstaan;
- reflecteren op wat een democratie voor jou betekent;
- reflecteren op hoe jij zelf met de meningen van anderen omgaat en of jij vooroordelen over anderen hebt;
- beredeneren of een documentaire wel of niet gebruikt kan worden als historische bron;
- benoemen welke mensenrechten jij het belangrijkste vindt.

Voor de film

Vraag 1. *When the War Comes* speelt zich af in Slowakije, een land dat zich bevindt in Centraal-Europa. Voor veel Nederlanders is Slowakije een onbekend land. Weet jij iets over Slowakije? Noem twee dingen. Als er niks in je opkomt, hoe denk je dat dat komt?

Vraag 2. Geschiedenis is heel belangrijk. Jouw geschiedenis bepaalt namelijk deels wie je bent als persoon. Wie je bent als persoon noem je ook wel je identiteit. Nederlanders hebben ook samen een identiteit. Dit wordt **de nationale identiteit** genoemd. Ook de nationale identiteit wordt deels bepaald door de geschiedenis. De rol die geschiedenis speelt in de nationale identiteit van mensen in Oost-Europa is veel groter dan in Nederland. Geschiedenis speelt daar een belangrijke rol in het dagelijks leven. Ook jongeren in Oost-Europa zijn hier veel mee bezig.

- A.** Wat hoort er volgens jou bij de Nederlandse identiteit? Noem twee voorbeelden.
B. Vind jij dat geschiedenis een grote rol speelt in jouw nationale identiteit? Leg je antwoord uit.

Vraag 3. Als Nederlander is het haast niet voor te stellen: Nederlander zijn, maar geen eigen land hebben. Nederland is inmiddels al sinds de zestiende eeuw **een onafhankelijk land**, maar voor veel landen is dat niet het geval. Zo ook voor Slowakije. In de negende eeuw was Slowakije onafhankelijk en heette het Groot-Moravië, daarna verdween het van de tiende eeuw tot 1918 van de kaart. Slowakije werd overheerst door het koninkrijk Hongarije, het Habsburgse rijk en Oostenrijk-Hongarije.

- A.** Een langdurige overheersing van een land kan grote gevolgen hebben voor de taal en cultuur van een land. Wat denk jij dat er met de taal en cultuur van het overheerste land zou gebeuren?
B. Hoe zou jij je voelen als Nederland door een ander land zou worden overheerst en dit land zou regels doorvoeren met het doel de Nederlandse taal en cultuur te laten verdwijnen?

Vraag 4. Na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) stortte Oostenrijk-Hongarije, waar Slowakije onderdeel van was, ineen. Dit betekende dat er in Centraal-Europa ruimte was voor nieuwe landen. Slowakije vormde samen met Tsjechië vanaf 1918 de nieuw opgerichte staat Tsjechoslowakije. De politieke leiders probeerden de Tsjechen en de Slowaken met elkaar te verbinden. Dit deden zij door **vaderlandsliefde** bij de bevolking aan te wakkeren. Vaderlandsliefde wordt ook wel **nationalisme** genoemd. Wat voor ideeën zou jij hebben bedacht om de Tsjechen en Slowaken te verbinden?



Vraag 5. Tsjechoslowakije maakte na de Tweede Wereldoorlog deel uit van **het Oostblok**. Waar tijdens de Tweede Wereldoorlog de Sovjet-Unie en het westen samenwerkten, was er na de oorlog sprake van een periode van vijandschap tussen de twee partijen. Deze periode wordt **de Koude Oorlog** genoemd. Hierdoor waren het oosten (communistisch) en westen (kapitalistisch) in Europa bijna volledig van elkaar afgesloten door middel van het IJzeren Gordijn: een stuk niemandsland met wachttorens en prikkeldraad.

- A. Heb je van je (groot)ouders ooit verhalen gehoord over de Koude Oorlog?
- B. Niet-communistische partijen waren in de communistische staten in Oost-Europa verboden. Kun jij nog andere kenmerken noemen van een communistische staat ten tijde van de Koude Oorlog? Noem er tenminste twee.
- C. Waarom denk je dat sommige mensen in Oost-Europa nog verlangen (nostalgie) naar het communisme?

'Het bliksemt boven het Tatragebergte
De bliksem slaat hard in
Laten we ze stoppen, broeders
Ze zullen verdwijnen,
De Slowaken zullen herleven
Ons Slowakije
Heeft lang geslapen
Maar de donderslagen beroeren haar,
Zodat zij ontwaakt.'

Vraag 6. Op 1 januari 1993 gingen Tsjechië en Slowakije na 75 jaar hun eigen weg. De nieuwe Slowaakse vlag werd gehesen en het Slowaakse volkslied *Nad Tatrou sa blýska* ('Het bliksemt boven het Tatragebergte') werd ingezet. De Slowaken waren erg blij; ze hoefden niet langer naar de regering in Praag (in het huidige Tsjechië) te luisteren en waren eindelijk na eeuwenlange overheersing weer **onafhankelijk**. Onder deze vraag staat een fragment uit het Slowaakse volkslied. Waar denk jij dat dit fragment mee te maken heeft als je aan de geschiedenis van Slowakije denkt?

Vraag 7. In de jaren 90 begon een nieuwe periode van onafhankelijkheid voor Slowakije. Slowakije werd voor het eerst in de Slowaakse geschiedenis een parlementaire democratie. **Een parlementaire democratie** is een democratie waarbij de burgers via gekozen vertegenwoordigers in het parlement invloed hebben op het beleid.

- A. Kan jij het je voorstellen dat het voor Slowaken lastig was om voor het eerst in een democratie te leven? Leg je antwoord uit.
- B. Wat betekent het voor jou om in een democratie te leven? Leg je antwoord uit.

Vraag 8. Na 1993 deden de Centraal-Europese landen (Slowakije, Polen, Hongarije en Tsjechië) er alles aan om lid te worden van de Europese Unie. West-Europese landen keken met veel bewondering toe. Nadat de landen in 2004 lid waren geworden van de Europese Unie, kregen ze nog weinig aandacht in West-Europa. Tot 2015, toen de Centraal-Europese landen weer vaak in het nieuws kwamen. Ditmaal vanwege **de vluchtelingencrisis**. Weet jij waarom ze in het nieuws kwamen tijdens deze crisis?





Vraag 9. Evaluatie van de documentaire.

A. Wat vond jij van de documentaire? Noem twee momenten die je het meest zijn bijgebleven en leg uit waarom.

B. Wat vind jij van de Slowaakse Rekruten? Leg je antwoord uit.

C. Wat vind jij ervan dat de Slowaakse Rekruten op school lessen mogen geven? Zou dat in Nederland ook kunnen denk je?

Vraag 10. In de documentaire heb je gezien dat Peter en zijn vrienden negatief reageren op vluchtelingen. Zij geloven dat zij de oorzaak zullen zijn van een nieuwe oorlog in Europa. De mening van Peter en zijn vrienden kan verklaard worden. De meeste Slowaken zijn namelijk rooms-katholiek. Voordat de vluchtelingencrisis begon, woonden er maar weinig mensen met een andere nationaliteit dan de Slowaakse nationaliteit in Slowakije. Dit betekent dat veel Slowaken nooit in aanraking komen met mensen die bijvoorbeeld een ander geloof hebben dan het christendom. Het is ook het enige land in de Europese Unie waar nog geen moskee te vinden is. Doordat er zo weinig mensen met een andere nationaliteit en religie in Slowakije wonen, heerst er **een grote angst voor vluchtelingen**. Vluchtelingen staan namelijk voor iets 'anders'.

A. Hoe komt in de documentaire de angst voor vluchtelingen terug? Noem een voorbeeld.

B. Nederland is een land waarin mensen met verschillende nationaliteiten, religies en culturen samenleven, maar herken je in Nederland ook dat mensen bang zijn voor mensen met een andere nationaliteit, cultuur of religie?



Vraag 11. Peter laat in de documentaire meerdere keren zijn mening horen. Soms is zijn mening best wel hard. Iedereen heeft een eigen mening en iedereen mag deze mening uiten, tenzij deze mening als kwetsend kan worden ervaren door iemand anders. Vaak oordelen we over personen of andere zaken. Dit kunnen ook **vooroordelen** zijn. Dat betekent eigenlijk dat je een sticker op iemand plakt, zonder te onderzoeken of wat jij over diegene denkt ook echt waar is. Het beeld dat je over iemand hebt, zegt ook altijd iets over jezelf, omdat je je eigen waarden en normen meeneemt in je oordeel over anderen.

A. Ervaar je zelf ook weleens dat je een vooroordeel hebt over iemand? Leg je ervaring uit.

B. Hoe zou jij een gesprek aanpakken met iemand die een compleet andere mening heeft dan jij?

C. Vind jij het belangrijk om een verklaring te vinden voor de mening van de ander?



Vraag 12. De regisseur (Jan Gebert) stelt tijdens de documentaire geen vragen. Hij legt enkel vast wat de Slowaakse Rekruten doen en welke ideeën zij hebben. De regisseur filmde gewoon wat er gebeurde. Toch wordt er **een bepaald beeld** overgebracht in de documentaire, namelijk dat de Slowaakse Rekruten een groepering is waar je bang voor zou moeten zijn.

- A. Hoe denk je dat het komt dat de documentaire alsnog een angstig gevoel oproept, ondanks dat de documentaire niet gemanipuleerd mocht worden?
- B. Zou je deze documentaire als historische bron kunnen gebruiken? Leg je antwoord uit.

Vraag 13. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948 bestaat uit 30 artikelen waarin zo'n 60 mensenrechten worden genoemd. In de verklaring is onder andere opgenomen dat discriminatie niet toegestaan mag worden. Discriminatie is vaak de oorzaak van vooroordelen en stereotypering. **Stereotypering** is een overdreven beeld van een groep mensen dat vaak niet (volledig) overeenkomt met de werkelijkheid. Andere mensenrechten die opgenomen zijn in de verklaring zijn:

- Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren
- Je mag niet zomaar worden opgesloten, of het land uitgezet.
- Als je mensenrechten bedreigd worden, mag je in een ander land asiel vragen.
- Iedereen mag meedoen aan de verkiezingen en zich verkiesbaar stellen.
- Je mag een vereniging oprichten, niemand mag je dwingen ergens lid van te worden.

A. Vind jij het belangrijk dat er een Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is?

B. Welke van deze mensenrechten vind jij het belangrijkste? Leg uit waarom.

Vraag 14. Begrijp je na het zien van de documentaire en het maken van deze lesbrief beter hoe een groep zoals de Slowaakse Rekruten kan ontstaan? Wat zijn volgens jou de redenen waarom Peter de Slowaakse Rekruten heeft opgericht?

moviesthat**matter** 
educatie